

УДК 336.226.332

Шако Олена Анатоліївна,
здобувач кафедри фінансів
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»,
головний фахівець відділу супроводження заставного майна
банку та виконавчого провадження
АТ «Родовід Банк»
(04136, Україна, Київ, вул. Сагайдачного 17)
e-mail:Shako_18elena@mail.ru

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЕКОЛОГІЧНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

АНОТАЦІЯ. Метою статті є дослідження ефективності екологічних податків в Україні. Проведено кластерний аналіз регіонів України та доведено казуальність між екологічним оподаткуванням та індексом комфортності. Зроблено висновок про недостатню реалізацію принципу «забруднювач і користувач платить повну ціну». В Україні екологічні податки недостатньо проявляють динамічну ефективність в умовах нестачі фінансових ресурсів у підприємств. Для її активізації дія екологічних податків повинна бути посилена податковими пільгами екологічного спрямування, дослідження яких і є перспективою подальших досліджень. Практичне значення результатів полягає в тому, що підвищення ефективності екологічних податків сприятиме скороченню рівня забруднення довкілля і в результаті спричинить підвищення рівня здоров'я населення України. Оригінальність дослідження полягає в тому, що за показник соціально ефективного рівня забруднення було взято індекс комфортності життя населення.
КЛЮЧОВІ СЛОВА: екологічні податки, забруднення довкілля, раціональне природокористування, статична ефективність, динамічна ефективність

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У даний час для України надзвичайно актуальним є зниження рівня забруднення довкілля, який обумовлюється в основному антропогенними факторами та спричиняє значну шкоду здоров'ю населення. Ефективними інструментами виконання цього завдання є екологічні податки, вони здатні забезпечити інтеграцію завдань екологічної політики в податкову політику держави. До основних переваг їх застосування слід віднести їх статичну ефективність, яка проявляється через досягнення екологічних цілей найбільш економічно-ефективним способом. Динамічна ефективність еколо-

гічних податків визначається створенням для платників податків постійного стимулу до скорочення бази оподаткування через можливість економії на витратах внаслідок зниження податкових зобов'язань з екологічних податків. Це стає можливим унаслідок запровадження інноваційних технологій. Це призводить до зниження рівня забруднення довкілля в довгостроковій перспективі. Застосування екологічних податків реалізує керівний принцип екологічної політики — «забруднювач і користувач платять повну ціну», який передбачає запровадження для забруднювача стимулів щодо зниження рівня забруднення довкілля та повної відповідальності користувача за стан наданих йому у користування природних ресурсів, а також зменшення впливу його діяльності (бездіяльності) на стан цього середовища. Дослідження екологічних податків на відповідність даного принципу екологічної політики є надзвичайно важливим у контексті успішної реалізації Екологічної стратегії України на період до 2020 р. Даний принцип «має застосовуватися систематично і без винятків до всіх джерел викидів, стаціонарних чи пересувних, однаково до фізичних і юридичних осіб» [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти екологічного оподаткування досліджувались у роботах вітчизняних учених. Підвищення ефективності стимулюючої функції екологічного оподаткування розглядалися С. В. Антоненком [2], О. О. Веклич розроблено пропозиції щодо закріплення зборів за спеціальне використання природних ресурсів за спеціальним фондом державного бюджету [3], О. Н. Гаркушенко розрахований необхідний рівень підвищення ставок екологічного податку [4], В. М. Опарінім розглядалися питання теорії оподаткування [5], Н. В. Новицькою визначено особливості екологічного оподаткування [6]; О. М. Тимченко окреслила перспективи глобального екологічного оподаткування [7].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Незважаючи на значну кількість досліджень система екологічного оподаткування в Україні є неоптимальною. Значна частина її елементів розрізнені і не спричиняють мультиплікативного ефекту в напрямку зменшення навантаження на довкілля. У зв'язку з цим, залишаються відкритими питання адекватної оцінки ефективності функціонування

системи екологічного оподаткування в Україні, так і розробка пропозицій щодо перспектив її вдосконалення.

Формулювання мети і завдання дослідження. Метою даної роботи є дослідження екологічних податків в Україні на відповідність принципу «забруднювач і користувач платить повну ціну», визначення ефективності їх функціонування, яка проявляється у створенні стимулів для суб'єктів господарювання до фінансування природоохоронних витрат для досягнення соціально ефективного рівня забруднення довкілля, що і є метою даної роботи.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У даний час екологічні податки (далі ЕП) не є бюджетоформуючими. Надходження від ЕП склали протягом 2004–2013 рр. від 2 369 105,1 до 21 117 328,5 тис. грн. На рис. 1 представлено динаміку частки ЕП у доходах бюджету та ВВП. Протягом аналізованого періоду вона коливалася в межах від 2,6 до 5,4 %, у ВВП — від 0,7 до 1,6 %. На рисунку проілюстровано, що немає стійко вираженої тенденції до зростання або спадання. Значним чином на динаміку обох показників вплинула економічна криза. Так, у 2009 р. темп падіння частки екологічних податків у доходах бюджету склав — 11,6 %, ВВП — 15,9 %, це зумовлено тим, що об'єкт оподаткування ЕП значним чином обумовлюється економічною активністю.

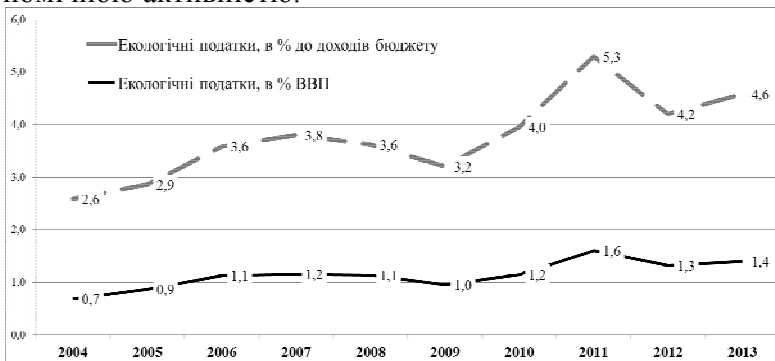

Рис. 1. Динаміка частки екологічних податків в доходах бюджету та ВВП у 2004–2013 рр.

Джерело: розраховано за даними [8]

Запровадження Податкового Кодексу України (далі ПКУ), як можна побачити на рис. 1, також значним чином вплинуло на динаміку надходжень. За всіма видами платежів надходження після запровадження ПКУ значно зросли, в сукупному в 2,6 разу. Окрім підвищення ставок, запровадженням ПКУ це зумовлено деякою активізацією економічної активності після економічної кризи. Найбільше зростання спостерігалось за екологічним податком у частині викидів забруднюючих речовин пересувними джерелами, воно склало 6,3 разу.

Так як більшість екологічних податків запроваджена зі специфічними ставки, вони щорічно індексуються на рівень інфляції. Тому доцільним є розглянути динаміку не фактичних, а реальних показників надходження екологічних податків. Це дозволить визначити, як насправді вплинуло заявлене в ПКУ зростання ставок на надходження. Реальні надходження зросли не в 2,6 разу, а в 1,5 у 2011 р. порівняно з 2010 р. Причому темп зростання екологічного податку становив 109,8 %. Більшою мірою це обумовлене зростанням надходжень екологічного податку в частині викидів забруднюючих речовин пересувними джерелами в 4,5 разу. З інших складових екологічного податку темп росту спостерігався тільки за викидами забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення він склав також 109,8 %. За іншими складовими, не зважаючи на заявлене зростання ставок, реальні надходження зменшились. За екологічним податком в частині викидів забруднюючих речовин у водні об'єкти темп падіння склав 46,3 %, у частині розміщення відходів — 82,3, у частині радіоактивних відходів — 95,4 %. Таким чином, заявлена з запровадженням ПКУ повніша реалізація принципу екологічної політики «забруднювач і користувач платить» на практиці виявилась не виконаною, а заявлене підняття ставок екологічного податку не призвело до зростання реальних надходжень за всіма складовими.

Доцільним є дослідження структури сплаченого екологічного податку за видами економічної діяльності (рис. 2). Як можна побачити з рисунку, найбільшу частку в сукупних надходженнях екологічного податку складає ВЕД «Постачання електроенергії, газу, пари та гарячої води» — 51,6 %. Другий ранг за часткою

надходжень має металургійне виробництво — 12,1 %, третій — 10,1 % добування металевих руд.

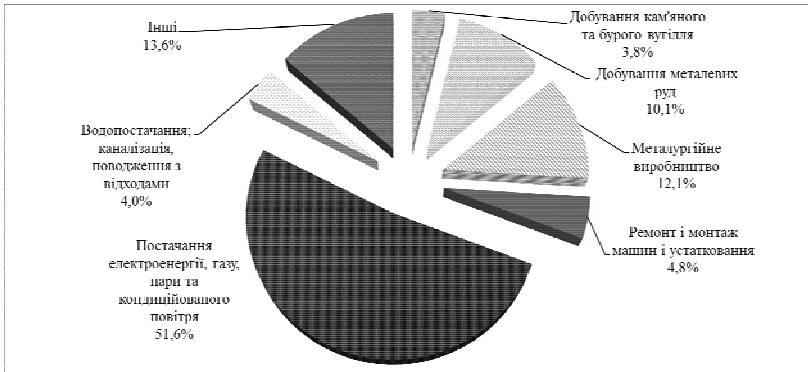

Рис. 2. Структура надходжень екологічного податку за ВЕД у 2013 р.

Джерело: розраховано за даними [9]

У процесі дослідження важливим є аналіз частки екологічного податку в витратах підприємств для розуміння того, чи значний податковий тиск спричиняє на підприємств-забруднювачів доквілля екологічний податок і чи знижує конкурентні позиції підприємств. Досліджуючи розраховані показники, слід зазначити, що у ВЕД-найбільших платниках екологічного податку його частка у витратах не досягає і 0,5 %. Найбільшою була частка екологічного податку в витратах ВЕД «Санітарні послуги, прибирання сміття та знищення відходів» — 0,46 % у 2013 р. Найбільше середнє значення частки протягом аналізованого періоду було в ВЕД «Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води», яке складало 0,32 %. Тобто, витрати на сплату екологічного податку у ВЕД — найбільших його платниках були навіть меншим за витрати на банківське обслуговування. Проведений аналіз динаміки такої частки до свідчить проте, що заявлене в ПКУ зростання ставок зумовило навіть зниження частки екологічного податку в таких ВЕД, як «Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів», «Добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних», «Хімічне виробництво».

Після дослідження частки екологічного податку у витратах підприємств доцільним також є провести аналіз структури екологічних

податків за регіонами. Так, до регіонів з найбільшими частками екологічних податків увійшли регіони, які мають найбільші обсяги бази оподаткування, що є цілком логічним. Найбільшу частку за екологічними податками в цілому мають такі регіони, як Львівська — 2,6 %; Одеська — 2,7; Київська — 2,9; Сумська — 4,0; Дніпропетровська — 5,4; Харківська — 5,5; Донецька — 6,1; Полтавська — 8,9 % області та м. Київ — 11,5 %. Найбільшу частку в структурі надходжень екологічного податку мають такі регіони як: Київська — 3,5 %; Запорізька — 4,5; Харківська — 4,9; Івано-Франківська — 5,2; Луганська — 5,4; Полтавська — 6,3; Дніпропетровська — 15,1; Донецька — 19,5 % області.

Для дослідження ефективності екологічного податку співставимо показники надходження екологічних податків, обсягів основних складових бази оподаткування, природоохоронних витрат підприємств та індексу комфортності життя за регіонами України. Вибір показників зумовлений тим, що теоретично пiгувіанський податок повинен стимулювати фінансування природоохоронних витрат для досягнення соціально ефективного рівня забруднення довкілля, як було нами зазначено вище. Індекс комфортності життя, який розраховується Державною службою статистики, нами було взято за умовний вимірником соціально ефективного рівня забруднення. Даний індекс розраховується за методикою, розробленою Інститутом демографії НАН України та характеризує окрім стану довкілля також забезпеченість населення житлом (враховуючи з рівень його обладнання), розвиток соціальної інфраструктури. Методика розрахунку інтегрального показника стану довкілля розроблена ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку» НАН України [10].

За цими даними нами було проведено кластерний аналіз (використано метод *k*-середніх), що дозволило розбити регіони України на 4 кластери. До першого і другого кластерів увійшло по одному регіону, це Дніпропетровська та Донецька області відповідно, до третього кластеру увійшли 4 регіони, це Запорізька, Київська, Луганська та Львівська обл., до четвертого кластеру увійшло 18 регіонів: Вінницька, Волинська, Житомирська, Закарпатська, Івано-Франківська, Кіровоградська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька та Чернігівська обл. Середні значення показників за кластерами наведені в табл. 1.

Таблиця 1

СЕРЕДНІ ЗНАЧЕННЯ КЛАСТЕРІВ

	Індекс комфортності життя	Частка регіону в сукупних викидах забруднюючих речовин в атмосферне повітря	Частка регіону в сукупних скиндах забруднюючих речовин у водні об'єкти	Частка регіону в сукупних обсягах утворення відходів	Частка регіону в сукупних надходженнях екологічного податку	Частка регіону в сукупних природоохоронних витратах
Кластер 1	0,5508	17,0	18,9	67,1	11,7	24,5
Кластер 2	0,4633	24,5	29,5	11,9	26,5	18,6
Кластер 3	0,5801	6,1	8,2	1,6	11,6	8,5
Кластер 4	0,6007	1,8	1,0	0,8	0,8	1,2

Джерело: розраховано за даними [8—10]

Аналізуючи дані табл. 1, можна відмітити наступні закономірності: хоча і Дніпропетровська, і Донецька області є промислово розвиненими регіонами з найбільшими частками у сукупних викидах, скидах забруднюючих речовин в атмосферне повітря та обсягах розміщених відходів у Дніпропетровській області індекс комфортності життя населення є більшим ніж у Донецькій. Можна побачити з табл. 2, що в Дніпропетровській обл. частка природоохоронних витрат є найбільшою і складає 24,5 %, а частка екологічного податку, навпаки є більшою у Донецькій обл. і складає 26,5 %. Слід зазначити, що в Дніпропетровській обл. частка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря є меншою ніж у Донецькій, а як відомо найнегативніше впливає на здоров'я населення саме забруднене атмосферне повітря.

Так, за дослідженнями російських учених, забрудненням атмосферного повітря обумовлені близько 10 % хвороб органів дихання, 1 % новоутворень і 3 % смертності населення. За дослідженнями, проведеними фахівцями Всесвітньої організації охорони здоров'я, інфекційні захворювання нижніх дихальних

шляхів мають одну з найбільших часток обумовленості забрудненням довкілля [11].

Найбільший рівень комфортності життя у регіонах 4 кластеру, причому частка природоохоронних витрат у ньому перевищує частку екологічного податку. У зв'язку з цим можна зробити висновок про казуальність екологічного податку, природоохоронної діяльності підприємств забруднювачів і рівня комфортності життя в регіоні.

Для України важливим також є посилення впливу екологічних податків на інноваційну діяльність, тобто підвищення динамічної ефективності екологічного податку. Активізація останньої відноситься до основних завдання національної екологічної політики. Зокрема, до в Екологічній стратегії України до 2020 р. відзначається, що до покращення якості довкілля призведе технічне переоснащення виробничого комплексу на основі впровадження інноваційних проектів, енергоефективних і ресурсозберігаючих технологій, маловідходних, безвідходних та екологічно безпечних технологічних процесів.

Стимули до інновацій, які надають екологічні податки економічним агентам, діють через ціновий механізм. Надаючи забрудненню довкілля вартісної форми, податки тим самим підвищують витрати виробництва. Так як на конкурентному ринку діяльність економічних агентів націлена на отримання максимальних доходів з мінімальними витратами, вони будуть здійснювати пошук шляхів зменшення витрат. Таким чином, створені екологічними податками стимули змушують економічних агентів до пошуку інновацій, тим самим збільшуючи ринковий попит на них. Крім цього, екологічні податки забезпечують окупність екологічних інвестицій. При цьому потенційні майбутні доходи інвестора будуть складатись з економії ресурсів і зменшення витрат на сплату податку. Внаслідок такої дії екологічних податків відбувається скорочення рівня забруднення довкілля у довгостроковій перспективі.

Аналізувати вплив екологічного податку на екологічні інновації не має сенсу, адже рівень їх запровадження надзвичайно низький. Причому немає стійко вираженої тенденції або до спадання або до зростання. Кількість таких інновацій складала за аналізований період від 424 у 2006 р. до 735 — у 2009 р.

Серед факторів, які перешкоджали підприємствам впроваджувати інновації, за даними опитування, проведеного Державною службою статистики України, переважають фінансові. Зокрема,

занадто високі інноваційні витрати, недостатність коштів у межах організації або групи підприємств і поза її межами. У більшості випадків інновація є дорогим заходом і підприємства, що виконують НДР, повинні вкладати кошти в технічне обладнання та заробітну плату висококваліфікованого персоналу. Ці витрати є досить високими і не гарантують швидку окупність. Якщо, наприклад, створюється ви нахід, виникає необхідність його захистити, при цьому методи захисту також потребують коштів. Наступні чотири — це фактори, які взаємопов'язані зі співробітництвом та інформацією, а також із наявністю кваліфікованого персоналу. Ще два фактори відносяться до ринкових чинників: домінування певних підприємств (сильні конкуренти), невизначений попит на інноваційні товари або послуги. На багатьох ринках дуже жорстка конкуренція і цикл виробництва скорочується. Деякі ринки насичуються, і досить важко безперервно знаходити нові ідеї для виробництва нової продукції або послуг [13].

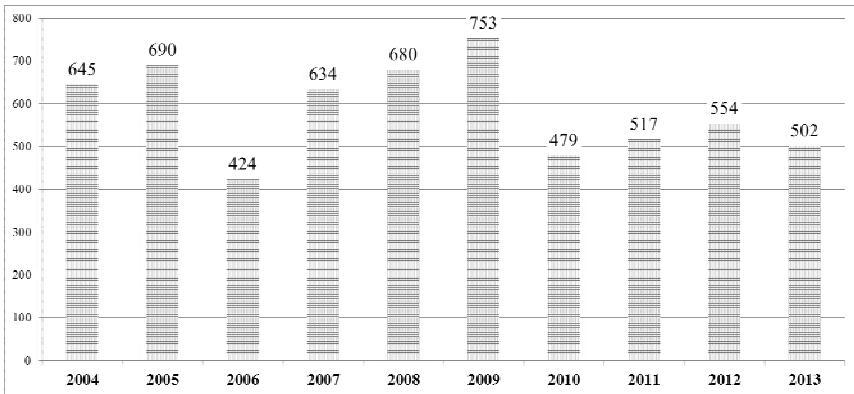

Рис. 3. Динаміка кількості впроваджених нових технологічних процесів маловідходних, ресурсозберігаючих у 2004–2013 рр.

Джерело: складено за даними [12]

Зважаючи на дані опитувань, можна сказати, що екологічний податок не може проявити свою динамічну ефективність в умовах нестачі фінансових ресурсів у підприємств на інновації. Його дія повинна бути посилена іншим бюджетно-податковими інструментами, зокрема податковими пільгами та субсидіями.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Частка екологічних податків у доходах бюджету та ВВП є незначною. Немає стійко вираженої тенденції до її зростання або спадання. Основними факторами, якими обумовлена динаміка надходжень екологічних податків, стала економічна криза та запровадження ПКУ. Аналіз реальних надходжень екологічних податків засвідчив, що зростання надходжень внаслідок запровадження ПКУ склало не 2,6 разу, а 1,5. Дослідження структури надходжень екологічного податку за ВЕД дозволило зробити висновки про те що, найвищі ранги в надходженнях мають ВЕД «Постачання електроенергії, газу, пари та гарячої води», «металургійне виробництво», «добування металевих руд». Аналіз частки екологічного податку у витратах даних ВЕД засвідчив надзвичайно низький її рівень. У структурі надходжень екологічних податків за регіонами найбільші частки мають такі регіони, як (регіони з найбільшими частками в порядку зростання) Львівська, Одеська, Київська, Сумська, Дніпропетровська, Харківська, Донецька, Полтавська області та м. Київ. Для дослідження ефективності екологічного податку було проведено кластерний аналіз регіонів України (метод *k*-середніх). Для аналізу були відібрані показники надходжень екологічних податків, обсягів основних складових бази оподаткування, природоохоронних витрат підприємств та індексу комфортності життя та доведена казуальність даних показників. Для дослідження прояву динамічної ефективності екологічних податків було проаналізовано динаміку кількості впроваджених екологічних інновацій, зроблено висновки про те, що екологічний податок не може проявити свою динамічну ефективність у умовах нестачі фінансових ресурсів у підприємств на інновації. Його дія повинна бути посилена іншими бюджетно-податковими інструментами, зокрема податковими пільгами та субсидіями, дослідження яких і є перспективою наших подальших досліджень.

Бібліографічний список

1. Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року : Закон України від 21.12.2010 р. № 2818–VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу : Інформаційно-правова система — Ліга : Закон.

2. *Антоненко С. В.* Вплив інструментів податкового регулювання на стан охорони довкілля / С. В. Антоненко // Економічний аналіз. — 2011. — № 8 (1). — С. 244–247.
3. *Веклич О.О.* Економічний механізм екологічного регулювання в Україні. — К. : [Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів], 2003. — 88 с.
4. *Гаркушенко О.М.* Практична реалізація принципу «забруднювач платить» / О.М. Гаркушенко // Економіка і регіон. — 2006. — №2(9). — С. 35–37.
5. *Опарін В.* Фінансова система України (теоретико-методологічні аспекти) / В. Опарін : [монографія]. — вид. 2 без змін. — К. : КНЕУ, 2006. — 205 с.
6. *Новицька Н. В.* Особливості застосування екологічних податків в національних податкових системах / Н. В. Новицька // Науковий вісник Національного університету ДПС України. — 2014. — № 1 (64). — С. 338–345.
7. *Тимченко О.М.* Сучасні ініціативи та перспективи глобального екологічного оподаткування / О.М. Тимченко // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. — 2012. — Вип. 8 (2). — С. 9–15.
8. Надходження податків до Зведеного бюджету України в 2004–2013 рр. : Сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://treasury.gov.ua/main/uk/publish/category/22813>.
9. Довкілля України–2013 : [Статистичний збірник]. —К. : Державна служба статистики України, 2014. — 223 с.
10. Регіональний людський розвиток [Статистичний бюлетень]. — К. : Державна служба статистики України, 2014. — 63 с.
11. *Новицька Н. В.* Вдосконалення методичних підходів до оцінки ефективності використання коштів від екологічного податку / Н. В. Новицька, О. В. Новицька // Збірник наукових праць Донецького державного університету управління, серія «Економіка». — Т. 13. — Випуск 247. — «Економічні та екологічні механізми розвитку України та її регіонів». — С. 172—178.
12. Наукова та інноваційна діяльність в Україні в 2013 [Статистичний збірник]. — К. : Державна служба статистики України, 2014. — 314 с.
13. Обстеження інноваційної діяльності в економіці України за період 2008–2010 років (за міжнародною методологією) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

References

1. Pro osnovni zasady derzhavnoi ecologichnoi polityky Ukrainy na period do 2020 roku [On the General Principles (strategy) State Environmental Policy of Ukraine till 2020]. *Zakon Ukrainy vid 21 grudnia*

2011 No. 2818–VI [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu: *Informatsiino-pravova systema*. — Liga: Zakon [in Ukrainian].

2. Antonenko S. Vpliv instrumentiv podatkovih regulyuvannya the camp receptionists dovkilliya [Effect of tax instruments regulating the state environmental / SV Antonenko] // *Ekonomichnyi Analiz, Vol. 8 (1) — Ternopil: TNEU (2011)*. — P. 244–247 [in Ukrainian].

3. Veklych O.O. Ekonomichny mehanizm ekologichnogo regulyuvanny v Ukraini [The economic mechanism of environmental regulation in Ukraine]. — K.: [Ukrainskyi instytut doslidzhen navkolyshnogo seredovyshcha i resurciv], 88 p. (2003) [in Ukrainian].

4. Harkushenko O. M. Practychna realizatsiya principu «zabrudnyuvach platyt» [Practical implementation of the of «polluter pays principle «] // *Economy and region, Vol. 2 (9)*. — Poltava: PNTU im. U. Kondratuka (2006). — P. 35–37 [in Ukrainian].

5. Oparin V. Finansova systema Ukrainy (teoretyko-metodologichni aspekty) [The Financial System of Ukraine (Theoretical and Methodological Aspects)]. Kyiv: KNEU im. Vadyma Hetmana, (2006). — 205 p [in Ukrainian].

6. Novytska N. V. Osoblyvosti zastosuvannya ekologichnykh podatkov v natsionalnykh podatkovykh systemakh [Features of the application of environmental taxes in national tax systems] // *Naukovi visnyk natsionalnogo universytetu DPS Ukrainy, Vol. 1 (64)–Irpina: National State Tax Service University of Ukraine (2014)*. — P. 338–345. [in Ukrainian].

7. Timchenko A. Suchasni initsiativi that the outlook for global ekologichnogo opodatkovannya [Current initiatives and prospects of global environmental taxation] // *Actualni problemy rozvytku ekonomiky regionu, Vol. 8 (2), Ivano-Frankivsk: PNU im. V. Stefanyka (2012)*. — P. 9–15 [in Ukrainian].

8. Nadhodzhennya podatkov do derzhavnogo budzhetu Ukrainy v 2004–2013 rr. [Revenues Taxes in the Budget of Ukraine in 2004–2013]: *Veb-sait Derzhavnoi kaznacheiskoi sluzhby Ukrainy [Elektronnyiu resurs]*. — Rezhym dostupu: <http://treasury.gov.ua/main/uk/publish/category/22813>.

9. Dovkilliya Ukraine — 2013 [Environment in Ukraine in 2013]: [Statystychnyi zbirnyk]. — K.: *Derzhavna Sluzhba Statystyky Ukrainy (2014)*. — 223 p.

10. Regionalny lyudsky rozvitok [Regional Human Development] [Statystychnyi buleten]. — K.: *Derzhavna Sluzhba Statystyky Ukrainy (2014)*. — 63 p.

11. Novytska N.V., Novytska O.V. Vdoskonalennya methodically pidhodiv to otsinki efektyvnosti vikoristannya koshtiv vid ekologichnogo podatku [Improvement of methods to assess cost-effectiveness of environmental tax] // *Zbirnyk naukovykh prats Donetsetu upravlinnia seriia «Ekonomika» T. 13, Issue 247 «Ekonomichnyi iecologichniy mehanizm*

ukrainy i ii regioniv» – Donetsk : DDUU (2012). – p. 172–178 [in Ukrainian].

12. Naukova ta innovatsiina diialnist v Ukraini v 2013 [Research and Innovation in Ukraine in 2013] [Statystychnyi zbirnyk]. — K.: Derzhavna Sluzhba Statystyky Ukrainy (2014). 314 p.

13. Obstezhennya innovatsiynoi diyalnosti ekonomiky v Ukraini za 2008—2010 period rokov (za mizhnarodnoyu metodologiyu) [A survey of innovation in the economy Ukraine for the period 2008-2010 (for international methodology)]. (2015) [Electronnyi resurs]. — Rezhym dostupu :<http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 26 березня 2015 р.

УДК 336.226.332

Шако Елена Анатолієвна,

соискатель кафедры финансов

ГБУЗ «Киевский национальный экономический университет
имени Вадима Гетьмана»,

главный специалист отдела сопровождения
залогового имущества банка и исполнительного
производства АО «Родовид Банк»

(04136, Украина, Киев, ул. Сагайдачного 17)

e-mail:Shako_18elena@mail.ru

Эффективность экологического налогообложения в Украине

АННОТАЦИЯ. Целью статьи было поставлено исследование эффективности экологических налогов в Украине. В работе проведен кластерный анализ регионов Украины и доказана казуальность между экологическим налогообложением и индексом комфортности жизни населения. Сделан вывод о недостаточной реализации принципа «загрязнитель и пользователь платит полную цену». В Украине экологические налоги недостаточно проявляют динамическую эффективность в условиях недостатка финансовых ресурсов у предприятий. Для ее активизации действие экологических налогов должно быть усилено налоговыми льготами экологической направленности, исследование которых и является перспективой дальнейших исследований. Практическое значение исследования заключается в том, что повышение эффективности экологических налогов будет способствовать сокращению уровня загрязнения окружающей среды и в результате приведет к повышению уровня здоровья населения Украины. Оригинальность исследования заключается в том, что за показатель социально эффективного уровня загрязнения был взят индекс комфортности жизни населения.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *экологические налоги, загрязнение окружающей среды, рациональное природопользование, статическая эффективность, динамическая эффективность*

UDC 336.226.332

Shako Olena Anatoliivna,

external doctorate student of the Financial Department,
ASIHE «Vadym Hetman Kyiv National Economics University»,
The Chief Officer of The Bank Collateral Support
and Enforcement Proceedings, PJSC «Rodovid bank»
(17, Sagaidachnogo Street, Kyiv, 04136, Ukraine)
e-mail:Shako_18elena@mail.ru

Efficiency of environmental taxation in Ukraine

ABSTRACT. *The article is devoted to research of effectiveness of environmental taxes in Ukraine. This work contains the cluster analysis of regions of Ukraine and proved a causal link between environmental taxation and index of comfort living. The conclusion about the lack of implementation of the «polluter and user pay's principle» is made. In Ukraine environmental taxes do not show the dynamic efficiency in a lack of financial resources in the enterprise. For its activation the effect of environmental taxes should be increased by ecological tax benefits, the study of which is the prospect of further research. The practical significance of the results of the study is that the increasing of the efficiency of environmental taxes will reduce the level of pollution and as a result will lead to improvement of health in Ukraine. The originality of the study is to show that index of socially efficient level of pollution, was taken from the index of people's comfort living.*

KEY WORDS: *environmental taxes, pollution, rational nature management, static efficiency, dynamic efficiency*